

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка (Україна)
Факультет психології, педагогіки та соціальної роботи
Кафедра практичної психології
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego (Bydgoszcz) (Польща)
Дрогобицьке добровільне товариство захисту дітей та молоді
з інвалідністю "Надія" (Україна)
Дрогобицький міський центр соціальних служб для сім'ї,
дітей та молоді (Україна)

**ПСИХОЛОГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ:
РЕЗУЛЬТАТИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
4 – 5 жовтня 2019 року**

**м. Дрогобич
2019**

УДК 159.9:37.013

Г 17

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету психології, педагогіки та соціальної роботи
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка (протокол № 8 від 29.08.2019 р.)*

Редакційна колегія:

Скотна Н. В., доктор філософських наук, професор;
Пантюк М. П., доктор педагогічних наук, професор,
Галян І. М., доктор психологічних наук, професор;
Галян О. І., доктор педагогічних наук, доцент;
Гриник І. М., кандидат педагогічних наук, доцент;
Стець В. І., кандидат філософських наук, доцент.

Г 17 *Психологічні вектори розвитку гуманітарної освіти в умовах євроінтеграції освітнього простору: результати і перспективи дослідження* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дрогобич, 4 – 5 жовтня 2019 р.) / за заг. ред. проф. І. М. Галяна. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені І. Франка, 2019. – 152 с.

ISBN 978-966-384-410-7

Збірник містить матеріали тез і доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції "Психологічні вектори розвитку гуманітарної освіти в умовах євроінтеграції освітнього простору: результати і перспективи дослідження", яка проходила кафедраю практичної психології факультету психології, педагогіки та соціальної роботи Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

У представлених матеріалах висвітлено широке коло актуальних проблем дослідження розвитку гуманітарної освіти в умовах євроінтеграції освітнього простору.

Збірник адресований науковцям, викладачам, аспірантам, студентам, фахівцям у галузі психології, педагогіки та суміжних дисциплін, а також усім, хто цікавиться питаннями психології освіти та її розвитку.

ISBN 978-966-384-410-7

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2019

ЗМІСТ

<i>Андрійчук І. П.</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ.....	8
<i>Борисенко З. Т.</i> ПРОФЕСІЙНА САМОСВІДОМІСТЬ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ: ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ДЕТЕРМІНАНТИ.....	11
<i>Володарська Н. Д.</i> ФОРМИ Й МЕТОДИ ВЗАЄМОДІЇ ОСОБИСТОСТІ ТА СПІЛЬНОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	14
<i>Волошин С. М.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	16
<i>Гаврищак Л. І.</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ УСТАНОВОК СТУДЕНТІВ.....	18
<i>Галян А. І.</i> ГУМАНІТАРНА ПАРАДИГМА В ОСВІТІ: ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ...	21
<i>Галян І. М.</i> КУЛЬТУРА ГІДНОСТІ ЯК ПРІОРИТЕТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ПРАКТИКИ.....	23
<i>Галян О. І.</i> РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА МАЙБУТНЯ ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: КОМПЕТЕНТІСНО-ПРОДУКТИВНИЙ ПІДХІД.....	26
<i>Гера Т. І.</i> ПСИХОКОРЕКЦІЯ СПІВЗАЛЕЖНОСТІ ЯК БАЗОВИЙ ВЕКТОР ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	28
<i>Горбачова О. Ю.</i> ПРОСТІР ВІДНОСИН В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ	31
<i>Гриник І. Я.</i> СПЕЦИФІКА ВІРТУАЛЬНОЇ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	33

Гринців М. В. РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	36
Дуб В. Г. ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	39
Жизномірська О. Я. ОСОБИСТІТЬ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА: ФОРМИ ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ ТА ВЗАЄМОДОПОМОГИ	42
Зозуляк О. М. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАЛЬНОЇ САМОЕФЕКТИВНОСТІ СЕРЕД СТУДЕНТІВ.....	45
Іваній В. УЯВЛЕННЯ ПРО СПІВДІЮ З КЛІЄНТОМ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (МАЙБУТНІХ) ПСИХОЛОГІВ.....	48
Ісаєвич С. І. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ НЕВРОТИЧНІ ОЗНАКИ.....	51
Карпенко Є. В. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОВИ Й ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В КОНТЕКСТІ ПЕРСОНАЛЬНОГО ЖИТТЄЗДІСНЕННЯ.....	53
Карпенко З. С. ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	55
Каут П. М. АЛАЛІЯ ЯК ОДИН ІЗ РОЗЛАДІВ МОВЛЕННЯ.....	58
Кікінежко О. М. ЕГАЛІТАРНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	60

*Кікінежой О. М.
Доктор психологічних наук, професор,
професор-завідувач кафедри психології
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
(м. Тернопіль)*

ЕГАЛІТАРНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Сучасна психологія акцентує увагу на розвитку індивіда в системі процесів самопобудови і самоздійснення, гармонізації його внутрішнього світу із зовнішнім в умовах соціокультурної різноманітності, що спричинено глобалізаційними тенденціями (Г. Балл, В. Кремень, В. Кравець, С. Максименко, С. Сисоева, М. Слюсаревський, Т. Титаренко та ін.). На нашу думку, найвиразніше цей феномен репрезентується у межах гуманістичного та феноменологічного підходів, що дає змогу розкрити питання розвитку суб'єктності, самовираження, набуття "сутнісного Я" в суперечностях життя (М. Боришевський, В. Васютинський, Т. Говорун, І. Галян, О. Галян, Н. Гапон, З. Карпенко, А. Маслоу, Г. Радчук, В. Роменець, К. Роджерс, М. Савчин, В. Татенко, Н. Чепелева)

Стрижнем нового методологічного підходу у національній психології є ідея суб'єктності людини, з якою пов'язана самодетермінація її буття в світі, авторська позиція щодо подій життя, що дає змогу привернути увагу вчених до проблеми самовизначення індивіда у сфері традиційної та егалітарної культур. У цьому смислі конструювання гендерної ідентичності особистості – це завжди реалізація внутрішніх помислів і смислових цінностей особистості, всієї Я-концепції, яка забезпечується і спрямовується прагненням до досягнення внутрішнього узгодження, самоактуалізації і зовнішнього підтвердження як смислових механізмів особистості. Досліджуючи функціонування самосвідомості як внутрішньої детермінанти саморозвитку особистості, М. Боришевський наголошує, що "Я-концепція виступає своєрідним еталоном, згідно якого індивід фіксує процес свого особистісного розвитку як зростання у різних аспектах життєдіяльності: взаєминах з іншими (передусім "значущими іншими"), професійній діяльності, прецизюванні (уточненні), бачення себе в системі провідних життєсенсових (або смисложиттєвих) цінностей [1, с. 8]. Водночас гендерна ідентичність як психолого-феноменологічний комплекс охоплює розмаїтість проявів статеверольової поведінки, ціннісних виборів, сталих преференцій чоловічого та жіночого світу і представлена специфічними знаковими системами – конструктами фемінності, маскулітності та андрогінності, вибір яких зумовлений традиційними та егалітарними гендерними орієнтаціями.

Творення гендеру на соціокультурному та індивідуально-особистісному рівнях опосередковує характер інтеракцій між людиною і середовищем у напрямі засвоєння традиційних чи егалітарних цінностей. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія розглядається як розгортання діалогічного спілкування за позиції рівноправності людей, яку опосередковує статоворольовий компонент як чинник порушення паритетності статей. Маніпуляційний стиль відносин, відображення особистістю своїх фемінно-маскулінних властивостей як наслідку традиційної гендерної соціалізації обмежує особистість [2, с. 21–31].

Окреслення перспектив дослідження механізмів соціального пізнання на основі категорії гендеру дає змогу визначити сутнісні детермінанти набуття індивідом гендерної ідентичності у процесі егалітарної соціалізації як найбільш прогресивної та продуктивної демократичної моделі суспільства – спільноти рівноправних індивідуальностей (К. Абульханова-Славська). У цьому розумінні вихідні положення базової стратегії егалітарної соціалізації включають реалізацію ідеї гендерної рівності у різних сферах життєдіяльності; ідею індетермінації біологічною статтю гендерних ролей; визнання взаємозамінності жіночих і чоловічих соціальних ролей; компоненти егалітарного світогляду: гендерну компетентність (знання про різноманітність гендерних стандартів і здатність до реконструкції статевих стереотипів); гендерну сенситивність (чутливість до дискримінації, ідентифікація ознак сексизму), гендерну толерантність (повага прав індивідуальності кожної особистості), створення умов для повноцінного розвитку представників різної статі попри статові стереотипи й упередження, гендерне самовизначення особистості на засадах рівноправ'я, забезпечення кожній особистості свободи вибору, заохочення індивідуальних інтересів безвідносно до статевої належності, підтвердження своєї ідентичності у поведінці, у конкретному вчинку, в життєвому просторі, діяльності тощо.

В основу запропонованої нами егалітарної моделі статевої соціалізації покладені провідні ідеї гуманістичної психології та педагогіки, принципи особистісно-егалітарного підходу як базового в особистісному розвитку та подальшій самореалізації внутрішнього потенціалу індивідуальності, формування гендерної чуйності в паритетній взаємодії між статями, організацію розгорнутого діалогічного спілкування з метою встановлення базового ціннісно-сміслового консенсусу, рефлексію позицій партнерів по діалогу як прояв "ми-переживання", рівноправності та взаємного визнання "суб'єктів звертання", "співчутливого розуміння" тощо. Як засвідчив досвід діяльності науково-дослідного Центру з проблем гендерної освіти та виховання молоді НАПНУ-ТНПУ імені Володимира Гнатюка, гендерні компетенції як ключові життєві у контексті егалітарної освітньої парадигми розвивають в особистості потребу й здатність до самопізнання і самовдосконалення, уміння будувати партнерські стосунки,

бути конкурентоспроможною на ринку праці, утверджувати в приватному та соціальному житті демократичні засади. Реалізація особистісно-егалітарного підходу як гендерного дискурсу в розвивальній парадигмі у зміст навчально-виховної роботи освітніх закладів на основі "гендерної матриці" національної педагогічної спадщини (Г.Вашенко, В.Сухомлинський, А.Макаренко, С.Русова та ін.) є соціально-психологічною детермінантою становлення егалітарної особистості, імплементації гендерного підходу як системотвірної складової гуманізації освітньо-виховного простору в умовах євроінтеграції освітнього простору.

Література

1. Боришевський М. Дорога до себе: від основ суб'єктності до вершин духовності : монографія. Київ : Академвидав, 2010. 416 с.
2. Говорун Т. В., Кікінежді О. М., Говорун Т. В. Гендерна психологія : навч. посібник. Київ : Видавничий центр "Академія", 2004. – 307 с.